

Tüketim Çılgınlığı ve Çocuk

Tamah ve açgözlülük, başka hiçbir çağda bugün olduğu kadar şiddetli hırs halinde kendini açığa vurmamıştır. İnsanoğlu var olduğundan beri, elde etme hırsı hız kesmemiş aksine daha da artarak ‘kazanma, elde etme, tüketme’ çılgınlığı şeklinde devam etmiştir. Bu hırs ve tüketme arzusu insanı adeta ‘alan varoluş konumuna’ hapsedmiştir. Yani var olduğunu sürekli olarak, tüketerek hisseden insan ortaya çıkmıştır. Bu insan hesapsızca ve fütursuzca çevreyi, eşyayı, insanı, duyguları ve değerleri almakta ve tüketmektedir. Tüketmek hayatımıza ve alışkanlıklarımıza o kadar yansımıştır ki, yediğimiz içtiğimiz şeyler için bile tüketmek kelimesi kullanılır olmuştur. “Bugünlerde çok su tüketiyorum.”, “Süt ürünleri hiç tüketmiyorum.” gibi cümleler tüketim kültürünün dilimize yansımalarıdır.

İşte hayatımıza sinmiş bu tüketim kültürü bazen o kadar ileri gitmektedir ki, günümüz insanı farkında olmadan ailesini ve çocuklarını bile ‘tüketim nesnesi’ haline dönüştürebilmektedir. Anne-babalar kendi tüketim alışkanlıklarının çocuklarını nasıl etkilediğini düşünmeden hareket ettiklerinde, çocukların bu kültürün içine sürüklenmeleri kaçınılmaz olmaktadır. Çünkü çocuklar, hayatı ve onu nasıl yaşayacağını anne babasını taklit ederek, onları gözlemleyerek öğrenir. Onlarla birlikte yaşadıklarını ve gördüklerini içselleştirir. Zamanla bu yaşanmışlıklar temel alışkanlıklara ve tutumlara dönüşür. Özellikle okul öncesi dönemde ailenin hayat tarzı, eğlenme ve harcama alışkanlıkları çocuğun zihnine yerleşir ve onun bir parçası haline gelir. Eğer bu dönemde aile tüketim merkezli bir hayat sürüyorsa, evdeki konuşmalar tüketmek üzerine bina ediliyorsa, birlikte geçirilen vakitler tüketim çılgınlığının yaşandığı AVM’lerde oluyorsa haliyle çocuklar, vermeyi bilmeyen, bencil, üretmenin kıymetini bilmeden, faydalandığı şeyin zevkine eremeden tüketen bireyler haline dönüşür. Maalesef şu an bu tüketim akıntısına çocuklarımız da kapılmış durumdadır. Kontrol mekanizmaları gelişmemiş olması, haz öteleme noktasında zorluk çekmeleri çocukların bu akıntıya dur demelerini zorlaştırmıştır.

Anne babaların yanlış kullandıkları şefkat, çocukları tüketim kültürüne iten bir başka etkidir. Doğru ebeveyn olmanın, çocuğunu hiçbir şeyden mahrum bırakmamak olduğunu düşünen anne babalar çocuğun isteklerini hiç bekletmeden, biraz olsun ertelemeyen alır hale gelmiştir. Bunun neticesinde tatminsiz ve doyumsuz çocukların sayısı her geçen gün artmaktadır.

Şunu bilmeliyiz ki çocuklarımızın sorumluluğu bizim üzerimizdedir. Onlar hayatı, dünyayı, insanı ebeveynleri aracılığıyla tanımaktadır. Onların sağlıklı bireyler olmaları ve sağlıklı toplumda yaşamaları için bilinçli tüketicisi değil, bilinçli kullanıcı olmalarını sağlamak gerekir. Peki, bunun için neler yapabiliriz?

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Öncelikle ebeveyn olarak kendi hayatımızı gözden geçirip, alışveriş, eğlenme ve vakit geçirme tarzımızda bazı değişiklikler yapabiliriz. Hayatımızdaki tüketim kültürü izlerini çıkarmakla işe başlayabiliriz.
- Günümüzde tüketimi destekleyen en önemli unsur, sayısı hızla artan kocaman alışveriş merkezleridir. Eğer çocuklarımızla geçirdiğimiz vakitleri, alışveriş merkezlerine indirgemişsek, tüketim kültürü onlara yerleşmeye başlamıştır bile. Anne-babalar olarak çocuklarımızı müzelere, parklara, kütüphanelere, tarihi yerlere, mesire alanlarına, hayvanat bahçelerine, çeşitli hayvan çiftliklerine, akrabalarına götürebiliriz. Alışveriş merkezleri gezdiğimiz tek yer değil, on yerden bir yer olabilir.

- Tüketim kültürünün aşılandığı yerlerden biri de çizgi filmlerdir. Önce çizgi filmlerle kahramanlar çocukların dünyasına girmekte, çok geçmeden de o kahramanın resminin olduğu bir sürü çocuk ürünü tezgahlarda yerini almaktadır. Çocuklarımıza bir kahramana bağlı olmaktan ve onları bu kahramanın tüm ürünlerini almaktan uzak tutabiliriz. Çocuklarımızı reklamlardan uzak tutmak alabileceğimiz diğer bir önlemdir.
- Evdeki eskiyen eşyaları atmak yerine farklı amaçla kullanabiliriz. Bu şekilde çocuklarımıza, eskiyeni at yenisi al kültürü yerine, eskiyeni değerlendir kültürü yerleşir. Eskiyen elbiseleri bez yapmak, atık kağıtlardan top yapmak, ekmekleri köfte yapmak gibi. Aynı şekilde bozulan oyuncakları, atmak yerine önce tamir etmek faydalı olur. Tamir edilemeyenleri yine ürünleri farklı bir amaç için kullanmak, çocuğa elindeki ile yetinmeyi öğretir.
- Çocuklarımıza bir şeyler alınırken ihtiyaç kavramından hareket edilmesi iyi sonuç verebilir. “Senin ayakkabıya değil, monta ihtiyacın var. Ablanın da elbiseye ihtiyacı var!” gibi... Her gördüğünü ve beğendiğini almak yerine ihtiyacı olanı almak, çocuklarımızı tüketirken canının istediğini değil ihtiyacı olanı almaya yöneltir.
- Çocuklarımızı mutlu etmek için onlara bir şeyler “almak” yerine onlarla bir şeyler “yapmak” daha verimli olacaktır. Oyuncak almak yerine oyuncak yapmak, çikolata almak yerine etkinlik yapmak gibi. Almak konumundan yapmak konusuna geçtiğimizde tüketen değil, üreten çocuklar yetiştirmiş oluruz.
- Haz erteleme eğitimi diyebileceğimiz, çocuklarımızın isteklerini hemen almak yerine biraz ertelemek, onları biraz bekletmek ve bu konuda para biriktirdiğimizi söylemek, sahip olunan şeyin kıymetini daha da artırır. Çocuklarımız bu şekilde hazlarını ötelemeyi öğrenir.

Kaynak: www.pedagojiderneqi.com